

woning waar de ontrouwe woonde. Dit geluid werd voortgebracht door te blazen op een glas van een petroleumlamp. De klompenmakers maakten ook zelf een soort hoorn, een uitgehold stuk hout dat naar de mond toe enigszins spits toeliep. Een soort midwinterhoorn maar dan slechts een halve meter lang. De trillingen die door het inblazen van de lucht tussen de op-eengeperste lippen werd veroorzaakt, resoneerde in het lampenglas of de hoorn en gaf een zeer ver hoorbaar effect.

Het hoogtepunt van dit toffelen werd echter bereikt wanneer na een gedegen voorbereiding van zo'n lampenconcert dagen achtereenvolgens, op een avond tot de stormaanval werd overgegaan. Dan verzamelde men alle bereikbare erdkarren en die waren meestal wel bereikbaar, want de karschop was nooit en de schuur vrijwel nooit gesloten. Iedere boer miste dan de volgende morgen zijn erdkar en hij kon die terugvinden rond het huis van de persoon voor wie getoffeld werd. Zij lagen daar op het erf of in de sloot „in de kneup”.

Wat betekende dit in de kneup liggen?

De kar werd naar de plaats des onheils gereden, op z'n kant gezet en de beweegbare burrie's werden onder de as geslagen en met de burrie's naar beneden weer omgegooid. Ook haalde men hier of daar de kafmolen uit de schuur, bracht die naar de woning van het slachtoffer, sloeg het bovenlicht in, waarvoor geen vensters waren en schudde dan een zak kaf in de molen. Door de windmaker, die in elke kafmolen aanwezig was, in beweging te brengen en de kafmolen te richten op het bovenlicht, kwam alle stof en kaf in de woning terecht. Soms gingen de excessen zover dat het echt niet mooi meer was.

Ook kende men toch nog bij deze deugnietierij een zekere moraal. Iets wat men bij baldadigheid van de hedendaagse jeugd soms mist. Zo zou men altijd rekening houden met een landbouwer die doordat hij zelf ziek was het toch al moeilijk had. Bij zo iemand of bij een weduwe met kleine kinderen zou men de erdkar niet weghalen.

Dan had men nog de volksstraf voor een jongen of meisje dat na aangifte van het huwelijk, gedurende „de bruidsdagen” de ongetrouwde jongemannen uit de buurtschap niet op bier had getrakteerd. Hij werd dan eerst tijdig aan zijn plicht tot trakteren herinnerd. Mocht hij of zij het dan toch nog nalaten dan kon men erop rekenen dat het paar de volgende morgen in de

buurt van het huis der bruid in de boom gehangen was. Dat wil zeggen, een stel poppen die de gierige jongelui voorstelden.

Onder aan de boom hing meestal een offerbus, waarboven een plaat met het opschrift „hier offert men voor de man, die geen bier betalen kan”.

In al deze zaken hadden de klompenmakers de hand, alhoewel zij niet alleen.

Maar de klompenhuizen waren wel meestal de verzamelplaats tot het plegen van overleg en tot het nakaarten over deze „feesten”.

Zo ziet u dat al deze dingen de arbeidsvreugde beslist niet hebben geschaad. Maar er was nog meer. Iets wat onze arbeider momenteel sterk mist. Ieder werkte naar eigen aanleg en tempo. Geen enkel mens heeft hetzelfde tempo en toch verwacht elke zakenman dat elke arbeider dezelfde arbeid verricht, om maar te zwijgen over het tempo dat een arbeider moet opbrengen aan de z.g. „lopende band”.

Deze mensen kenden dat niet; was het daarom dat zij echt geen behoefte hadden aan een werkdag van maar 9 uur en geen behoefte aan echte 14-daagse vakantie? We weten het niet, maar klachten over 12 tot 13 uur arbeid per dag waren er echt niet. En ik geloof ook niet dat die mensen zich daarom ongelukkig voelden. Er is een gezegde „van werken is nog nooit iemand dood gegaan”. Er zit een kern van waarheid in. Wel gaan de mensen dood aan teveel en te goed eten, aan piekeren of overdreven gevoelsleven.

Dit kende men niet, al hebben ze naar onze maatstaven gemeten veel moeten missen, waaraan wij gewend zijn geraakt.

Wanneer Guido Gezelle ongeveer 100 jaar geleden zijn gedicht schreef „Terug” dan komt daarin een passage voor, die ook op de Brabander kan worden toegepast wanneer hij zegt:

Zaâlige lieden,
al te argeloze mensen,
weinig begeerdet Gij,
groot was Uw hert,
Kon 't maar helpen,
met wenen en wensen,
Weêr ate ik roggebrood
naast U aan 't berd.

Sint Oedenrode, Bamis, 1967

E. C. Jansen / De stekafstand voor eenjarige planten van populieren die aan de minimum normen van de EEG en de minimum eisen van de NAKB voldoen

Bosbouwproefstation „De Dorschkamp” te Wageningen

Een onderzoek door het Bosbouwproefstation verricht, heeft uitgewezen dat tengevolge van de aanzienlijk snellere groei van vooral de in de handel gebrachte nieuwe cultivars, het noodzakelijk is de minimum normen voor eenjarige populieren, die door de EEG zijn vastgesteld, te herzien. Of dit ook het geval zal zijn met de normen voor meerjarige populiereplanten moet nog onderzocht worden.

Een voorstel tot herziening van de normen voor eenjarige populieren zal op de komende vergadering van de EEG commissie door de Nederlandse delegatie worden gedaan.

In de normen worden voor elke vastgestelde hoogteklaas bepaalde minimum eisen aan de dikte (op 50 cm boven de grond gemeten) gesteld. Het doel van deze normen is te vermijden dat te slap en voor de praktijk onbruikbaar plantmateriaal in de handel wordt gebracht.

Tot voor kort kon door de Nederlandse boomkwekers gemakkelijk aan deze normen worden voldaan. Door de zeer grote groei van vele nieuwe rassen echter worden, zo is gebleken, bij de gebruikelijke stekafstanden een groot aantal te slappe

planten verkregen. Een groot percentage van de planten van de zeer goed groeiende rassen bleek niet aan de minimum normen te voldoen. Ook niet wanneer deze, zoals wordt voorgesteld, worden herzien.

Het is bekend dat naarmate de hoogtegroeier groter is de standruimte – de stekafstand – groter moet zijn om dikkere en steviger planten te verkrijgen. Men zal de stekafstand aan de grotere groei van de nieuwe rassen dienen aan te passen. Bij deze rassen werden hoogten van meer dan 300 tot 375 cm gemeten.

Uit het nog niet voltooid onderzoek is het thans reeds mogelijk gebleken om voor de gemiddelde hoogten, die de planten kunnen bereiken, *voorlopige minimum standruimten en stekafstanden* aan te geven waardoor deze planten wel aan de minimum normen van de EEG zullen voldoen.

De stek wordt meestal in vierkants- of rechthoeksverband gestoken. Daar in het algemeen door de planten niet de volledige vierkante ($a \times a$) of rechthoekige oppervlakte ($a \times b$), maar de grootste cirkel- of ellipsvormige standruimte wordt benut, is

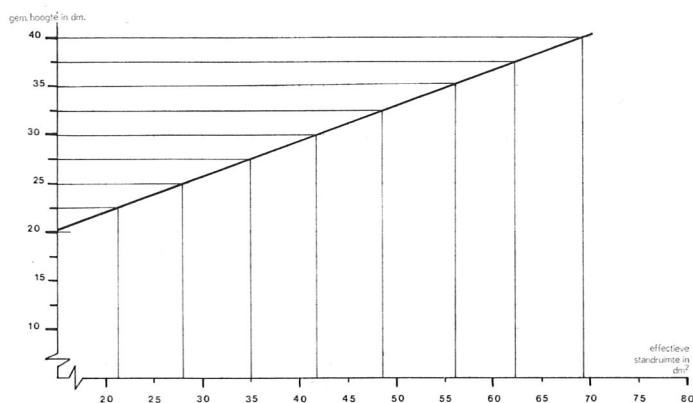

Fig. 1 Het verband tussen de gemiddelde maximale hoogte (in dm) en de minimale effectieve standruimte (in dm²) waarbij eenjarige planten van populieren nog aan de minimum normen van de EEG voldoen.

deze laatste, de effectieve standruimte, een betere maatstaf voor de benutbare standruimte dan eerstgenoemde. Deze is dan ook bij het onderzoek berekend en gebruikt.

De effectieve standruimte is steeds (veel) kleiner dan de vierkante of rechthoekige. Hoewel het planten in gelijkzijdig of gelijkbenig driehoeksverband een betere benutting geeft van de standruimte is deze niet bij de berekening van de minimum standruimte en stekafstand bij bepaalde maximale gemiddelde hoogten opgenomen.

In figuur 1 geeft de schuinlopende rechte lijn aan bij welke maximale gemiddelde hoogte en minimale effectieve standruimte de planten nog juist aan de EEG normen voldoen. Planten, die bij een bepaalde standruimte gemiddeld hoger zijn, dus boven deze lijn uitkomen of planten, die bij een bepaalde hoogte een kleinere standruimte ter beschikking hebben, voldoen niet of gedeeltelijk aan de normen van de EEG.

In tabel 1 is aangegeven welke minimale stekafstanden bij de onderscheiden hoogteklassen (elk met een hoogteverschil van 25 cm) noodzakelijk zijn om planten te verkrijgen die aan de EEG normen voldoen.

Voor het bepalen van de te gebruiken stekafstand zal men uit ervaring moeten weten welke gemiddelde hoogten de verschillende rassen op de kwekerij kunnen bereiken. Deze gemiddelde hoogten hangen echter sterk af van het klimaat tijdens het groeiseizoen. Een exacte voorspelling is daarom niet mogelijk. Het is echter goed van de beste te verwachten groei uit te gaan. Valt deze tegen, dan betekent dit dat de planten een betere ver-

Tabel 1 Overzicht van enige, bij verschillende hoogteklassen, tenminste toe te passen stekafstanden.

gemiddelde hoogte in cm	minimaal toe te passen stekafstand in cm		
	in vierkantsverband	in rechthoeksverband	
tot 200	50 x 50	35 x 100	35 x 90
200-225	55 x 55	35 x 100	40 x 90
225-250	60 x 60	45 x 100	50 x 90
250-275	70 x 70	55 x 100	60 x 90
275-300	75 x 75	65 x 100	70 x 90
300-325	80 x 80	75 x 100	75 x 90
325-350	85 x 85	80 x 100	85 x 90
350-375	90 x 90	85 x 100	90 x 90
375-400	95 x 95	95 x 100	100 x 90

houding tussen hoogte en dikte zullen bezitten en dit komt, zoals men algemeen aanneemt, de kwaliteit ten goede. Het kiezen van een, later gebleken, te ruime stekafstand is dus geen nadeel.

Behalve met de gemiddelde hoogte dient men echter ook rekening te houden dat de plant van de ene cultivar van nature veel steviger is dan die van een andere cultivar. De slank opgroeiende rassen zullen naar verhouding een grotere stekafstand behoeven dan de stevig groeiende.

Globaal kunnen de cultivars, wat de eenjarige planten betreft, als volgt worden ingedeeld (alleen de nieuwere rassen en 'Robusta'):

- 1 zeer stevig (dikt zeer goed): 'Robusta',
- 2 stevig: 'Donk', 'Barn', 'Flevo',
- 3 matig stevig: 'Dorskamp', 'Agathe F',
'Heimbürger', 'Blom', 'Rap',
- 4 matig slap: 'Spijk', 'Florence B',
'Rochester',
- 5 slap (dikt slecht): 'Fritzi Pauley',
'Androscoggin', 'Oxford'.

Hoewel een verder onderzoek noodzakelijk is menen wij dat de gegeven *voorlopige en onvolledige* informatie voor de kwekers van populiereplanten van grote betekenis is. Het wordt hierdoor mogelijk om, met deze gegevens en eigen kennis van het plantmateriaal, de stekafstand aan de groeikracht van de planten aan te passen. De geteelde planten zullen dan in elk geval aan de *minimum normen van de EEG* voldoen en kunnen daardoor alle, zowel in het binnenland als binnen de EEG landen, worden verhandeld. Iets wat in het afgelopen jaar in vele gevallen niet het geval was.

Houtprijzen in de lift?

Het vraagteken achter bovenstaande titel is overbodig. Iedereen weet dat de houtprijzen in de detailhandel enorm zijn gestegen; de „doe-het-zelvers” kunnen er ook over meepraten na aankoop van enkele plankjes of latjes. De houthandel wijst dan direct op de sterk verhoogde inkooprijzen. In de kranten verschijnen regelmatig berichten over gestegen houtprijzen, ook in het buitenland.

Maar merkt dan ook de beseigenaar iets van de hogere grondstofprijzen? Overal merken we gelukkig een duidelijk aantrekende prijsmarkt na de moeilijke tijd van het opruimen van het stormhout. In de populierenhoutsector worden eveneens hogere prijzen gesignaleerd, ook voor de beseigenaar. Dit blijkt uit enkele prijzen bij de houtinkopers die de Brabantse Populieren Vereniging verzamelde voor haar leden. De redactie wil u deze cijfers niet onthouden:

Enkele prijzen, franko fabriek, zoals door de handel zijn verstrekt:

hele bomen	f 60,— tot f 95,— per m ³
bomen afgekort op 30 cm	
topdoorsnede	f 70,— tot f 90,— per m ³
fineeronderstammen	f 110,— tot f 135,— per m ³
middenstukken	f 80,— tot f 85,— per m ³
tophout	f 50,— per m ³
papierhout	f 57,50 per ton

Bij een openbare inschrijving te Schijndel op 17 december 1973 werden voor 239 bomen met een inhoud van ± 400 m³ door 7 handelaren prijzen geboden van f 23.000,— tot f 28.500,—.